

Archeologisch onderzoek plangebied Verspyckweg te Bergen aan Zee, gemeente Bergen

Bureauonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 932

Archeologisch onderzoek plangebied Verspyckweg te Bergen aan Zee, gemeente Bergen

Bureauonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 932

Definitief

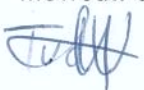
ISSN 1573-5710

Kennemer Wonen
Hertog Aalbrechtweg 18
1823 DL ALKMAAR

Grontmij Nederland B.V.
Houten, 24 januari 2011

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek plangebied Verspyckweg te Bergen
aan Zee, gemeente Bergen
Subtitel : Bureauonderzoek
Grontmij Archeologische Rapporten 932
Projectnummer : 290588
Referentienummer :
Revisie : 2.1
Datum : 24 januari 2011

Auteur(s) : de heer drs. B. Klooster
E-mail adres : Tessa.vandervoet@grontmij.nl
Gecontroleerd door : mevrouw drs. T. van der Voet
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : de heer drs. J.P.J.J. Theeuwen
Paraaf goedgekeurd :
Contact : De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 30 634 47 00
F +31 30 637 94 15
www.grontmij.nl

Administratieve gegevens

Datum concept	: 28 juli 2010	
definitief	: 18 augustus 2010	
definitief 2	: 21 januari 2011	
definitief 2.1	: 24 januari	
Opdrachtgever	: Kennemer Wonen	
Uitvoerder	: Grontmij Nederland B.V.	
Beheer documentatie	: Depot voor Bodemvondsten van de provincie Noord-Holland te Wormer	
Bevoegde overheid	: Gemeente Bergen	
Contactpersoon	: Mevr. B. Detmar	
Locatie	: gemeente	: Bergen
	plaats	: Bergen aan Zee
	toponiem	: Verspijckweg 12-22
	RD-coördinaten	: NW x: 104.260 / y: 520.082 NO x: 104.300 / y: 520.100 ZO x: 104.310 / y: 520.035 ZW x: 104.270 / y: 520.030
	kaartblad	19A Alkmaar
	afm. plangebied	: Circa 3.500 m ²
	kadastrale gegevens	: Gemeente Bergen, Sectie G, perceelnummer 804
AMK	: monument	: n.v.t.
Archis2	: onderzoeksmelding	: 41357

Samenvatting

In opdracht van Kennemer Wonen heeft Grontmij in juni 2010 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van plangebied Verspyckweg 12-22 te Bergen aan Zee. In het plangebied zal nieuwbouw worden gerealiseerd. Hiertoe zullen een appartementengebouw en zes eensgezinswoningen worden gerealiseerd. De diepte van de verstoringen die gaan plaatsvinden zal naar verwachting ruim 0,80 m beneden maaiveld bedragen, een verstoringsdiepte van 1,30 m beneden maaiveld lijkt aannemelijk. De totale oppervlakte van het te onderzoeken terrein (plangebied) bedraagt circa 3.500 m² en de geplande bodemverstoring heeft een bodemverstorend oppervlak van circa 600 m².

Het plangebied is gelegen in het gebied van de Jonge Duinen. Deze Jonge Duinen zijn gelegen op de Oude Duinen die op hun beurt weer op een strandwal zijn ontstaan. In de top van de Oude Duinen en de strandwal kan bewoning worden aangetroffen uit de periode van de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen.

Duidelijk is dat de te verrichten grondwerkzaamheden zullen leiden tot verstoring van de bodem. De voorgenomen werkzaamheden zullen echter niet tot in de top van de Oude Duinen reiken waardoor de voorgenomen werkzaamheden geen bedreiging zullen vormen voor eventueel aanwezige archeologische waarden (bijlage 4).

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. Eventueel aanwezige archeologische waarden worden niet bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling zoals schematisch is weergegeven in bijlage 4. Daarnaast is de omvang van de toekomstige ingreep kleiner dan de 2500m² waarvoor de dubbelbestemming archeologie is opgenomen in het (ontwerp)bestemmingsplan.

Mochten tijdens de grondwerkzaamheden echter toch archeologische of cultuurhistorische waarden, vondsten en/of sporen worden aangetroffen, dan dient direct contact te worden opgenomen met het bevoegd gezag in het kader van de wettelijke meldingsplicht (Monumentenwet 1988, artikel 53 en 54).

De resultaten van het onderzoek en deze aanbeveling zijn voorgelegd aan de vertegenwoordiger van het bevoegd gezag die met de eindconclusie heeft kunnen instemmen. Op basis daarvan is deze rapportage definitief gemaakt.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1 Inleiding.....	6
1.1 Algemeen.....	6
1.2 Beleidskader	6
1.3 Aanleiding en doelstelling	6
1.4 Werkwijze.....	7
2 Landschap en bewoningsgeschiedenis	8
2.1 Geologie, geomorfologie en bodem.....	8
2.2 Historische, huidige en toekomstige situatie.....	9
2.3 Bewoningsgeschiedenis	10
2.3.1 Prehistorie en Romeinse Tijd.....	10
2.3.2 Middeleeuwen	10
2.3.3 Nieuwe Tijd	10
3 Archeologie	11
3.1 Archeologie en cultuurhistorie.....	11
3.1.1 Archeologische afwegingskader gemeente Bergen	11
3.1.2 Archis2	11
3.1.3 AMK	11
3.1.4 IKAW	11
3.1.5 Waardenkaarten	12
3.1.6 Kennisinfrastuctuur Cultuurhistorie (KICH).....	13
3.2 Gespecificeerde archeologische verwachting	14
4 Conclusie en aanbevelingen.....	15
4.1 Conclusie	15
4.2 Aanbevelingen	15
Literatuur en bronnen	16
Verklarende woordenlijst en afkortingen	17
Bijlage 1: Locatie plangebied	
Bijlage 2: Archeologische basiskaart	
Bijlage 3: Oude, inmiddels gesloopte bebouwing en geplande nieuwbouw	
Bijlage 4: Schematisch bodemprofiel met huidige en toekomstige verstoring	

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Kennemer Wonen heeft Grontmij Nederland B.V. een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor planlocatie Verspyckweg 12-22 te Bergen aan Zee. Het onderzoek heeft bestaan uit een bureaustudie en de rapportage hierover.

De totale oppervlakte van het te onderzoeken terrein (plangebied) bedraagt circa 3.500 m² en de geplande bodemverstoring heeft volgens de opdrachtgever een bodemverstorend oppervlak van circa 600 m². De locatie van het plangebied wordt weergegeven in bijlage 1.

De betreffende werkzaamheden zijn conform de richtlijnen van het handboek Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1) uitgevoerd.

1.2 Beleidskader

De nieuwe Wet op de archeologische monumentenzorg is 1 september 2007 in werking getreden waarmee de uitgangspunten van het Europese Verdrag van Malta binnen de Nederlandse wetgeving zijn geïmplementeerd. Het belangrijkste uitgangspunt van de nieuwe wet is om archeologische waarden in de ondergrond (ter plekke) te behouden, omdat de bodem nu eenmaal de beste conserveringsomgeving is (behoud in-situ).

Door de herziening van de Monumentenwet hebben gemeenten een grotere verantwoordelijkheid gekregen op het terrein van het archeologisch erfgoed. Van gemeenten wordt verwacht dat zij een eigen archeologiebeleid (laten) opstellen waarvan de uitkomsten worden toegepast op onder andere de bestemmingsplannen. Hoewel de gemeente Bergen nog niet over een door het College van Burgemeester en Wethouders vastgesteld beleid op het gebied van archeologie beschikt is er voor het duingebied een archeologisch afwegingskader opgesteld door de Stichting Cultureel Erfgoed Noord-Holland¹.

Voor het plangebied geldt het bestemmingsplan Bergen aan Zee dat is goedgekeurd in 1976. Op dit moment is er een ontwerp bestemmingsplan dat is vastgesteld op 7 december 2010². Volgens beide bestemmingsplannen heeft het plangebied een dubbelbestemming archeologie. In dit archeologieregime dient bij alle grondroerende werkzaamheden dieper dan 40 cm binnen een planomvang van 2.500 m² of groter met de aanwezigheid van archeologische waarden rekening gehouden te worden indien de werkzaamheden reiken tot beneden een diepte van 6 m boven NAP.

1.3 Aanleiding en doelstelling

Onderhavig onderzoek is uitgevoerd in het kader van het voornemen voor de bouw van een appartementengebouw en zes eengezinswoningen. In het kader hiervan dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd. Kennemer Wonen is voornemens in het plangebied bodemversturende activiteiten te ontplooiën. Daarbij is het de bedoeling om de ondergrond ter plaatse van de zes nieuw te bouwen eengezinswoningen te verhogen. De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande realisatie kunnen eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem verstoren en/of vernietigen. Derhalve dienen de archeologische waarden binnen het plangebied te worden geïnventariseerd.

---

¹ V.d. Berg, 2006.

² http://www.bergen-nh.nl/index.php?page=Bergen_Nieuw_Kranenburgh_Ontwerp_bestemm

Het doel van het bureauonderzoek is om de bekende en potentiële archeologische waarden van het plangebied in kaart te brengen. In dit rapport is een specifiek verwachtingsmodel opgesteld. Op basis van de resultaten van het onderzoek zal een nader advies worden gegeven met betrekking tot de noodzaak van eventueel archeologisch vervolgonderzoek en, indien dit het geval is, uit welke stappen dit vervolgonderzoek zal bestaan. Dit advies dient te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag.

1.4 Werkwijze

Ten behoeve van het onderzoek is gebruik gemaakt van bodemkaarten en van geologische, topografische en historische kaarten, het Archeologisch Informatiesysteem (Archis2) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Archeologische Monumentenkaart (AMK), de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland (CHW), een aantal archeologische waardenkaarten zoals de kaart van Kennisinfrastructuur van Cultuurhistorie (KICH) en overige relevante literatuur. Aan de hand van deze gegevens is een specifieke archeologische verwachting opgesteld. Rond het plangebied is een onderzoeksgebied van ongeveer 3.000 meter bij 3.000 meter afgekaderd (zie bijlage 2). Voor dit betrekkelijk grote onderzoeksgebied is gekozen teneinde voldoende relevante data ter beschikking te hebben voor dit onderzoek in het duingebied.

2 Landschap en bewoningsgeschiedenis

2.1 Geologie, geomorfologie en bodem

In de prehistorie waren de mogelijkheden die het landschap bood van doorslaggevende betekenis voor de mensen. De gunstigste locaties werden gekozen. Criteria waren onder andere: een droge bodem om bebouwing op te richten, de nabijheid van drinkwater en, liefst meerdere, voedselbronnen en bouwmaterialen in de directe omgeving. Omdat het landschap altijd een belangrijke rol heeft gespeeld in het nederzettingspatroon van de mens is het van groot belang te weten hoe het landschap er in het verleden heeft uitgezien. Daarom worden eerst de geologische opbouw, de geomorfologie en de bodem van het gebied beschreven.

Het plangebied ligt in een gebied van Jonge Duin- en strandzanden die liggen op Oude Duinen en strandzanden (eenheid S2)³ die op hun beurt gelegen zijn op een strandwal. Volgens de geologische kaart ligt de voet van de oude duinzanden op circa 0,50 m + NAP en de top op circa 4,00 m + NAP. De Oude Duinen zijn gevormd tussen circa 1000 v Chr en 0, lokaal soms later. De Jonge Duinen worden gekenmerkt door hun grote hoogte en zijn overwegend in de Middeleeuwen gevormd.

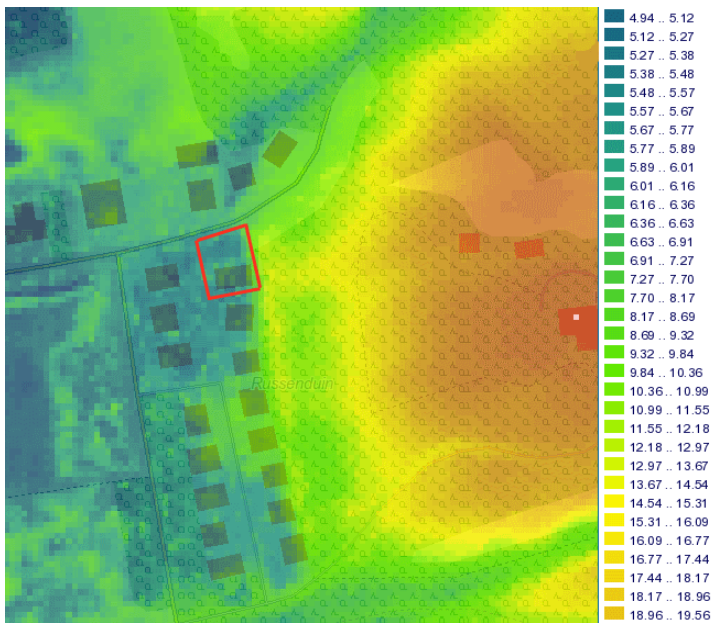
Evenwijdig aan de kust ontstaan steeds zandbanken. Deze zandbanken kunnen in periodes dat de zee minder actief is zo hoog worden dat ze uitsteken boven gemiddeld hoogwater. Dan ontstaan uit de zandbanken strandwallen die het achterland beschermen tegen de invloed van de zee. Door de snelle stijging van de zeespiegel na het Weichselien werden de bestaande strandwallen geslecht waarna opnieuw strandwallen ontstonden die ten oosten van de net opgeruimde strandwallen kwamen te liggen. De huidige strandwallen ontstonden in de periode 3.000 tot 1.000 v. Chr. toen het waterpeil van de zee tijdelijk minder hard steeg. Toen rond 3.000 v. Chr. de stijging van de zeespiegel stagneerde, breidde de kust zich westwaarts uit en bleven de eenmaal gevormde strandwallen liggen. De jongste strandwal is dus de meest westelijk gelegen strandwal. Het haakwallencomplex van Bergen heeft haar afwijkende vorm te danken aan de getijdenwerking in de geul van het zeegat van Bergen die ten tijde van het ontstaan van de haakwallen actief was. Dankzij de geul werd het complex dwars op de andere strandwallen afgezet.

geologisch tijdvak	chronostratigrafie	datering in jaren v.Chr.
Laat-Holoceen	Subatlanticum	1.100 - heden
Midden-Holoceen	Subboreaal Atlanticum	3.800 - 1.100 7.000 - 3.800
Vroeg-Holoceen	Boreaal Preboreaal	8.000 - 7.000 9.000 - 8.000
Pleistoceen	Weichselien	120.000 - 9.000

Tabel 2.1 Indeling van het Laat Pleistoceen en Holoceen.

³ Geologische Kaart van Nederland, Alkmaar West.

Het plangebied bevindt zich in het Hollands duingebied en de bodem bestaat uit grofzandige duinvaaggronden (eenheid Zd30) in een gebied dat geomorfologisch wordt omschreven als lage kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten (eenheid 4L7).

Uitsnede Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

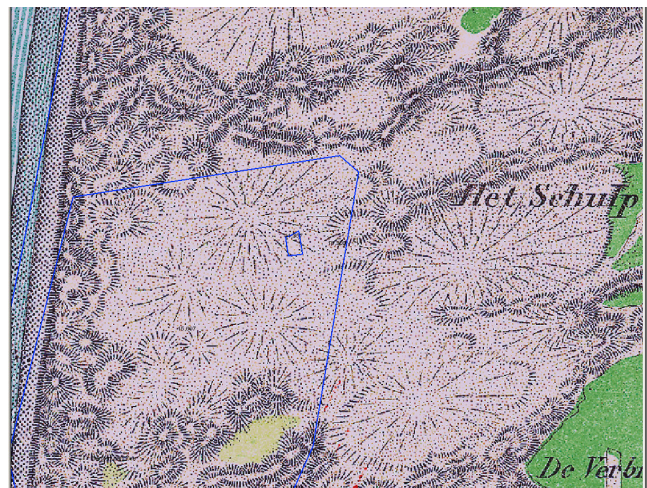
Het maaiveld ter plaatse van het plangebied varieert van circa 5,20 m + NAP in het centrum van het plangebied tot 10,80 m + NAP in de zuidoostelijke hoek van het plangebied en ligt gemiddeld op circa 5.50 m + NAP. De grondwatertrap bedraagt VII. Dit betekent dat de grondwaterstand vrijwel altijd dieper staat dan 0,80 m beneden maaiveld en dieper dan 1,60 m beneden maaiveld kan zakken.

2.2 Historische, huidige en toekomstige situatie

Op de kadastrale minuut van circa 1820 zijn twee paden afgebeeld die van de Philistijnse polder westwaarts het duingebied inlopen. Onduidelijk is waar deze paden naartoe lopen. De paden zijn ook niet afgebeeld op de Bonnekaart 1900. Het lijkt waarschijnlijk dat deze paden langzaam maar zeker hun belang hebben verloren. Waarschijnlijk hoorden de paden voor de 19^e eeuw bij een infrastructuur ten behoeve van agrarische activiteiten.

Bron: kadastrale minuut van ca 1820. Bergen, Noord, sectie G, blad 01

Bron: Archis2, Bonnekaart 1900

Zoals op de Bonnekaart 1900 goed is te zien, was het gebied rond het begin van de twintigste eeuw ongerept duingebied. Het plangebied is het centrale blauw omkaderde terrein. De paden zijn niet meer aangegeven.

Het in het begin van de twintigste eeuw gebouwde huis is inmiddels gesloopt. Ten behoeve van bouw en vervolgens de sloop van dit huis is de bodem over een oppervlak van circa 350 m² tot een diepte van circa 1,30 m beneden maaiveld verstoord. Het huis was gelegen op de overgang van duinvegetatie naar bosvegetatie.

Het nieuwbouwplan behelst een appartementengebouw en zes eensgezinswoningen te omringen door een zo natuurlijk mogelijke beplanting. Hiertoe is reeds een gebouw gesloopt. De geplande nieuwbouw zal waarschijnlijk resulteren in een nieuwe verstoring met een oppervlak van circa 600 m² en een diepte van circa 0,8 tot maximaal 1,30 m – mv (bijlage 3 en 4).

2.3 Bewoningsgeschiedenis

2.3.1 Prehistorie en Romeinse Tijd

In de prehistorie maakte het gebied lange tijd deel uit van het Oer-Y estuarium. In de Bronstijd ontstonden in het onderzoeksgebied de eerste strandwallen tussen 1800 en 1000 v. Chr.⁴ De laatste strandwallen in dit gebied werden in de periode 250 tot 900 na Chr. gevormd. De ligging van het plangebied op de rand van het haakwallencomplex van Bergen maakt dat deze locatie, sinds haar ontstaan in de IJzertijd, interessant was voor bewoning.

Periode	Datering
Nieuwe Tijd	1500 - heden
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 n.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr. - 12 v.Chr.
Bronstijd	1900 v.Chr. - 800 v.Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5325 v.Chr. - 1900 v.Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9000 v.Chr. - 4900 v.Chr.
Laat-Paleolithicum (Late Oude Steentijd)	tot 9000 v.Chr.

Tabel 2.2 Overzicht van archeologische perioden.

2.3.2 Middeleeuwen

In de gemeente Bergen zijn de meeste dorpen in de Vroege Middeleeuwen ontstaan. Akkerlagen zijn uit deze periode bekend. Vermoedelijk zijn tijdens het ontstaan van de Jonge Duinen in de Middeleeuwen veel akkers en wellicht hele dorpen overstoven.

2.3.3 Nieuwe Tijd

Dankzij het oprukkende zand werd bewoning in het plangebied vrijwel onmogelijk en ook de agrarische activiteiten zullen gaandeweg steeds minder intensief zijn geweest. Ten tijde van de vervaardiging van de kadastrale minuut uit circa 1820 lag het plangebied braak. Pas sinds de late 19^e of vroege 20^e eeuw is het plangebied in gebruik voor recreatieve en gezondheidkundige doeleinden.

⁴ v.d.Berg 2006.

3 Archeologie

3.1 Archeologie en cultuurhistorie

3.1.1 Archeologische afwegingskader gemeente Bergen

In het rapport dat de gemeente Bergen heeft laten opstellen ten gunste van bestemmingsplan “Duingebied (en strand)” heeft het gehele duingebied, voorzover vallend binnen het gebied van het bestemmingsplan, een regime gekregen. Dit regime behelst dat bij alle planvorming waarbij het plangebied een oppervlak beslaat dat groter is dan 2.500 m² en dieper dan een peil van 6,00 m +NAP archeologisch onderzoek verplicht is. Het regime wordt gemotiveerd met de aanname dat onder de stuifzanden van de Jonge Duinen een landschap met oudere bewonings-sporen schuil gaat.

3.1.2 Archis2

In het Archeologisch informatie systeem van de RCE staan alle bekende archeologische onderzoeksmeldingen en waarnemingen in Nederland geregistreerd. In het plangebied, noch in het onderzoeksgebied staan waarnemingen geregistreerd.

In het onderzoeksgebied staan drie onderzoeksmeldingen geregistreerd, waarvan er twee het plangebied dekken (vetgedrukt). Het derde onderzoek is ten noorden van het plangebied gesitueerd in een gebied met vrijwel identieke karakteristieken als het plangebied. RAAP adviseert hier geen vervolgonderzoek uit te laten voeren (onderzoeksmelding 33396).

onderzoeksmelding.nr	Type onderzoek	advies	toelichting
15697	bureauonderzoek	Per gebied	ivm bestemmingsplanherziening, regime vastgesteld
16305	bureauonderzoek	Per gebied	Onderzoek noodzakelijk indien plangebied groter is dan 2.500 m2 en de verstoring tot beneden 6 m + NAP reikt
33220	booronderzoek	Geen vervolg	Vijveraanleg tot 1,5 m beneden maaiveld. Tot deze diepte is plangebied niet behoudswaardig
33396	booronderzoek	Geen vervolg	Verwachting is dat de archeologisch belangrijke lagen dieper zitten dan de geplande bodemverstoring
16982	bureauonderzoek	Per gebied	In onderzoeksgebied zijn veel terreinen van archeologische waarde aanwezig

Tabel 3.1 Onderzoeksmeldingen in het onderzoeksgebied.

3.1.3 AMK

De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in Nederland. Op grond daarvan zijn de terreinen ingedeeld in de categorieën: terreinen van archeologische waarde, van hoge archeologische waarde, zeer hoge archeologische waarde en beschermde terreinen van zeer hoge archeologische waarde (de archeologische monumenten). De AMK is in samenwerking met de betreffende provincie en gemeentelijk archeologen ontwikkeld. Binnen het onderzoeksgebied zijn AMK-terreinen geregistreerd.

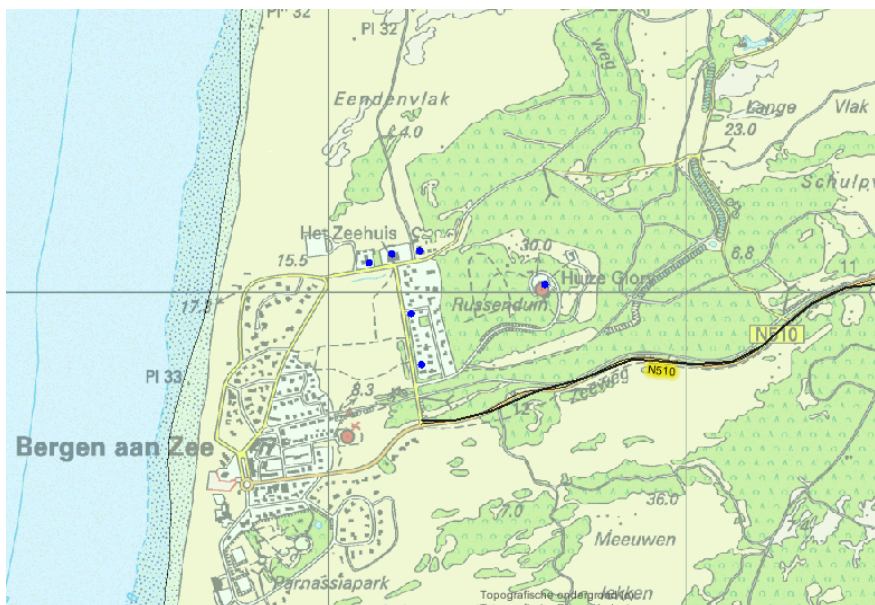
3.1.4 IKAW

De IKAW geeft voor heel Nederland de trefkans aan op de aanwezigheid van archeologische resten. Die trefkans is aangegeven in vier categorieën: hoge, middelhoge, lage en zeer lage trefkans. Volgens de IKAW heeft het plangebied een middelhoge trefkans op het aantreffen van archeologische resten.

3.1.5 Waardenkaarten

In aanvulling op de landelijke waardenkaarten hebben veel provincies eigen waardenkaarten vervaardigd, waarin veel lokale gebiedskennis is opgenomen. Deze kaarten hebben over het algemeen een hoger detailniveau dan de landelijke kaarten. De CHW geeft inzicht in de archeologische, historisch-stedenbouwkundige en de historisch-geografische waarden van de provincie Noord-Holland. De laatste jaren is de Cultuurhistorische Waardenkaart echter niet meer bijgewerkt voor wat betreft de archeologische gegevens en loopt derhalve voor de archeologische waarden achter op de gegevens in Archis2.

Bron: CHW Rijksmonumenten

Op de CHW staan zeven locaties vermeldt rondom en in de onmiddellijke omgeving van de planlocatie. Het betreft acht vermeldingen waarvan drie locaties woonhuizen betreffen, namelijk twee ten westen en één ten oosten van het plangebied en de overige drie locaties betreffen het Zeehuis, een kolonie met als doel het verbeteren van de gezondheid van kinderen. Alle acht locaties betreffen rijksmonumenten die gebouwd zijn in de periode 1900 tot 1940.

Bron: CHW Provinciaal monument

Voorts staat één provinciaal monument vermeldt dat ten zuidwesten van het plangebied is gelegen. Het betreft een kerk, het zogenaamde Vredeskerkje.

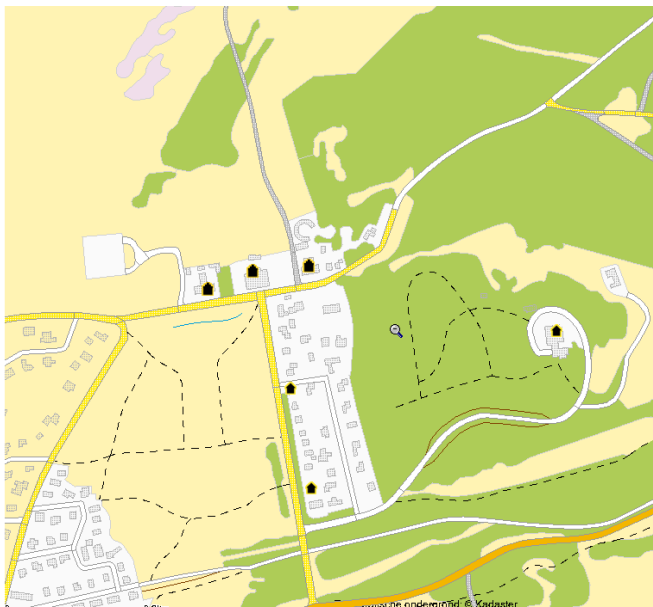

Bron: CHW bouwkundige waarde

Op de CHW staat in het onderzoeksgebied één bouwkundig terrein van hoge bouwkundige waarde vermeldt, terrein KEN122B. Het betreft het hiervoor als rijksmonument genoemde terrein van de Koloniehoek Bergen aan Zee, het Zeehuis en omvat drie koloniehuisen en een lig-hal.

3.1.6 Kennisinstructuur Cultuurhistorie (KICH)

In KICH staan veel gegevens opgenomen betreffende cultuurhistorie. Hierin staan onder andere ook de zogenaamde MIP monumenten weergegeven. Dit zijn waardevolle cultuurhistorische gebouwde objecten uit de periode 1850-1940 (Jongere bouwkunst). Deze gegevens zijn verzameld tijdens het Monumenten Inventarisatie Project (MIP).

Bron: KICH

De MIP-monumenten hebben overigens geen beschermde status. In dit geval zijn de aangegeven MIP-monumenten dezelfde als de zes locaties van de rijksmonumenten in het onderzoeksgebied (zie CHW, rijksmonumenten).

3.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

De conserveringsgraad en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische sporen zijn op voorhand moeilijk te bepalen. Wat een rol van betekenis speelt, is de mate waarin de sporen zijn verstoord tijdens de recente sloop van het gebouwen op het terrein. De bodem is daarbij over een oppervlak van circa 350 m² verstoord tot een diepte van circa 1,30 beneden maaiveld. De grondwatertrap bedraagt VII. Bij een hoge grondwaterspiegel is de kans hoog dat archeologisch belangrijke vondsten in de bodem goed geconserveerd zijn. De hoogte van het grondwater, en daarmee de vochtigheid van de bodem waarin de organische materialen zich bevinden, bepaalt de conservering. Daarbij geldt hoe dieper de waarden onder het grondwater liggen, hoe beter deze geconserveerd zijn.

GWT VII betekent dat de grondwaterstand vrijwel altijd dieper staat dan 0,80 m beneden maaiveld en dieper dan 1,60 m beneden maaiveld kan zakken. Dat betekent dat organisch materiaal alleen in de diepere sporen bewaard zal zijn. De archeologische verwachting ziet er als volgt uit:

Prehistorie Romeinse Tijd en Vroege Middeleeuwen

In de ondergrond kunnen sporen vanaf de IJzertijd worden verwacht. De aard van deze vondsten is onbekend. Verondersteld wordt dat met deze waarden rekening dient te worden gehouden bij grondverstorende werkzaamheden die beneden 4 m + NAP in de top van de Oude Duinen tot in de top van de daaronder gelegen strandwal. De geplande verstoring zal tussen de 0,8 en 1,3 m –mv reiken, waardoor de top van de Oude Duinen feitelijk onaangetast blijft (bijlage 4). De gespecificeerde verwachting voor de prehistorie en Middeleeuwen in combinatie met de toekomstige ingreep is daardoor zeer laag.

Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

Tijdens de vorming van de Jonge Duinen raakten akkers en nederzettingen overstoven en kwam er een eind aan de bewoning van het duingebied van de Jonge Duinen. Niet bekend is op welk moment de verschillende nederzettingen in het gebied werden verplaatst naar locaties die meer landinwaarts gelegen geen gevaar kenden voor overstuiving. Ook is niet bekend of deze nederzettingen in etappes verschoven of in één keer. Het lijkt er aan de hand van de historische kaarten in ieder geval op dat in de Nieuwe Tijd het gebied haar belang voor bewoning geheel verloren had. De gespecificeerde verwachting is daardoor ook voor de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd zeer laag.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

In opdracht van Kennemer Wonen heeft Grontmij in het kader van de bestemmingsplanwijziging ten behoeve van geplande nieuwbouw van een appartementenhuus en zes éénsgezinswoningen een bureauonderzoek uitgevoerd.

Het plangebied is gelegen in het gebied van de Jonge Duinen. Deze Jonge Duinen zijn gelegen op de Oude Duinen die op hun beurt weer op een strandwal zijn ontstaan. In de top van de Oude Duinen en de strandwal kan bewoning worden aangetroffen uit de periode van de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen.

Duidelijk is dat de te verrichten grondwerkzaamheden zullen leiden tot verstoring van de bodem. Bij de sloop van de twintigste eeuwse bebouwing is een oppervlak van circa 350 m² tot een diepte van 1,30 m beneden maaiveld verstoord. Ten behoeve van de geplande nieuwbouw zal nog een oppervlak van circa 600 m² tot een diepte van circa 1,30 m beneden maaiveld worden verstoord. Hierdoor zal de top van de Oude Duinen onaangetast blijven en vormen de voorgenomen werkzaamheden geen bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden (bijlage 4).

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. Eventueel aanwezige archeologische waarden worden niet bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling zoals schematisch is weergegeven in bijlage 4. Daarnaast is de omvang van de toekomstige ingreep kleiner dan de 2500m² waarvoor de dubbelbestemming archeologie is opgenomen in het (ontwerp)bestemmingsplan.

Mochten tijdens de grondwerkzaamheden echter toch archeologische of cultuurhistorische waarden, vondsten en/of sporen worden aangetroffen, dan dient direct contact te worden opgenomen met het bevoegd gezag in het kader van de wettelijke meldingsplicht (Monumentenwet 1988, artikel 53 en 54).

De resultaten van het onderzoek en deze aanbeveling zijn voorgelegd aan de vertegenwoordiger van het bevoegd gezag die met de eindconclusie heeft kunnen instemmen⁵. Op basis daarvan is deze rapportage definitief gemaakt.

---

⁵ Email van mevrouw C. Nyst van het Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland aan mevrouw H. Jansen van Grontmij, d.d. 24 januari 2011.

Literatuur en bronnen

Literatuur

Berg, F.v.d., 2006, Bureauonderzoek naar de archeologische waarde van het plangebied Duin-gebied (en Strand), gemeente Bergen, SCENH-rapport Cultuurhistorie 18, Wormer.

Bronnen

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) – maart 2009
www.ahn.nl

Archeologisch Informatiesysteem (Archis2). Rijksdienst voor Het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.

Bodemkaart van Nederland 1:50 000 kaartblad 19 West Alkmaar, DLO-Staring Centrum, Wageningen 1994.

Cultuur Historische Waardenkaart van de provincie Noord-Holland
<http://Geo.noord-holland.nl/chw>

Provincie Noord-Holland, 2004, Ontwikkelen met kwaliteit. Ruimtelijke samenhang op uitvoering gericht (Streekplan). Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord. Haarlem.

Streekplan Noord-Holland Zuid, Provincie Noord-Holland, Haarlem 2003

Geologische Kaart van Nederland, Alkmaar West (19 West). Schaal 1:50.000, Rijks Geologische Dienst, Haarlem 1984.

Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50 000 kaartblad 19 Alkmaar – 2- Lelystad (gedeeltelijk), Stichting voor Bodemkartering, Wageningen en de Rijks Geologische Dienst, Haarlem, 1979.

Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH).
www.kich.nl

<http://watwaswaar.nl>

Verklarende woordenlijst en afkortingen

Verklarende woordenlijst

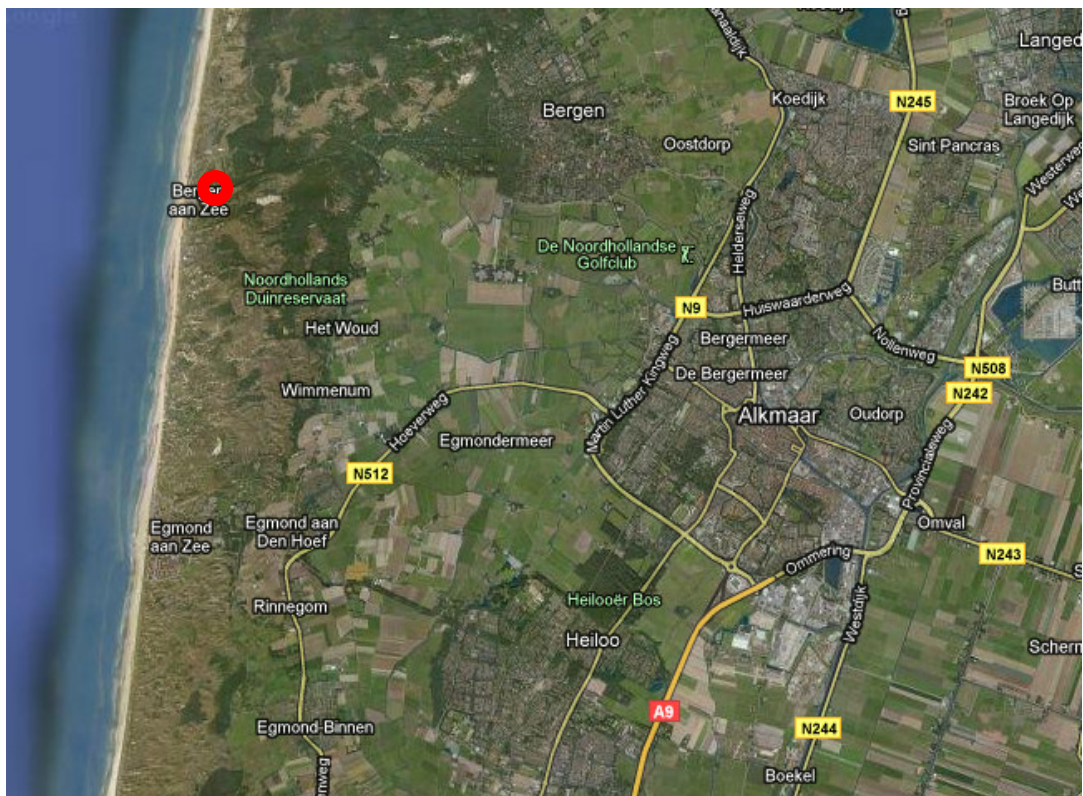
afzetting	onderverdeling van een formatie, ook wel laagpakket genoemd.
BP	Before Present (voor 1950).
14C-datering	(ook wel C14-datering genoemd) bepaling van gehalte aan radioactieve koolstof (¹⁴ C) van organisch materiaal (hout, houtskool, veen, schelpen e.d.) waaruit de ouderdom kan worden afgeleid.
formatie	fundamentele eenheid in de lithostratigrafische classificatie gebaseerd op gesteentekennmerken.
geestgrond	afgegraven en geëgaliseerde Oude Duinen of strandwallen aan de binnen-duinrand, kalkhoudend en geschikt voor de bollenteelt.
genese	wording, ontstaan.
Holoceen	geologisch tijdvak, dat ongeveer 10.000 jaar geleden begon en waarin we ons nu bevinden. Jongste periode van het Kwartair.
in situ	achtergebleven op exact dezelfde plaats waar de laatste gebruiker het heeft gededoneerd, weggegooid of verloren.
lithologisch	met betrekking tot het gesteente. Lithologische kenmerken zijn bijvoorbeeld korrelgrootte, sedimentaire structuren et cetera.
Pleistoceen	Geologisch tijdvak, dat ongeveer 2,5 miljoen jaar geleden begon tot aan het Holoceen. Oudste tijdvak van het Kwartair.
prehistorie	dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.
Saalien	voorlaatste glaciaal, waarin het landijs tot in Nederland doordrong (vorming stuwwallen), circa 200.000-130.000 jaar geleden.
strandvlakte	oorspronkelijk zeestrand dat genetisch samenhangt met de erachter liggende strandwal. Door kustuitbouw ontstaat een strandvlakte die is ingeklemd tussen twee strandwallen. Strandvlakten zijn meestal afgedekt met veen.
strandwal	in het Holoceen gevormde zandbank, evenwijdig aan de huidige kust, die bij normale getijden boven water uitstak. Strandwallen zijn nu vaak nog te herkennen als lage en langgerekte zandruggen.
Weichselien	geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 geleden.

Afkortingen

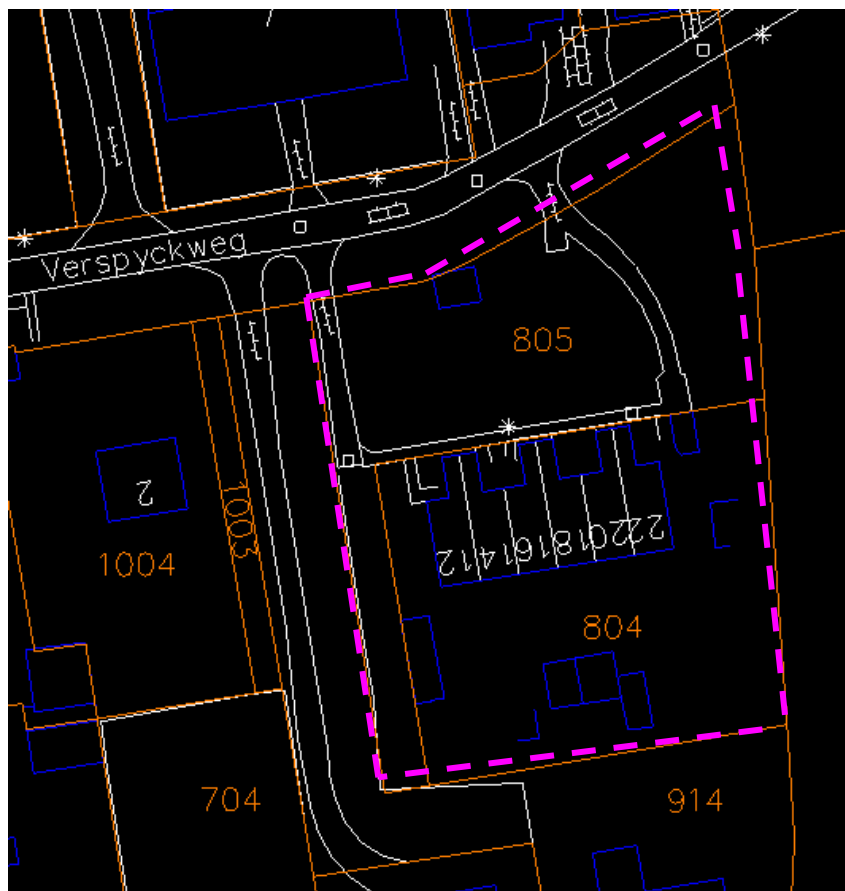
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumentenkaart
Archis2	geautomatiseerde archeologisch informatiesysteem voor Nederland. Dit bestaat uit een databank waarin allerlei gegevens over archeologische vindplaatsen en terreinen in Nederland zijn opgeslagen, daterend van de prehistorie tot de Nieuwe Tijd.
BO	bureauonderzoek
v.Chr.	(jaren) voor Christus
n.Chr.	(jaren) na Christus
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Archeologische verwachtingskaart. Deze geeft een gebiedsindeling in 4 categorieën weer op basis van de verwachting van archeologische vondsten.
KICH	Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (versie 3.1, 2006)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RCE	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (sinds 11 mei 2009 - voormalige RACM). Fusie van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, september 2006.
RGD	Rijks Geologische Dienst (tegenwoordig onderdeel van TNO-NITG Bodem).
StiBoKa	Stichting Bodemkartering (tegenwoordig onderdeel van Alterra).

Bijlage 1

Locatie plangebied

Ligging plangebied (rode stip) in de omgeving Bron: Google maps

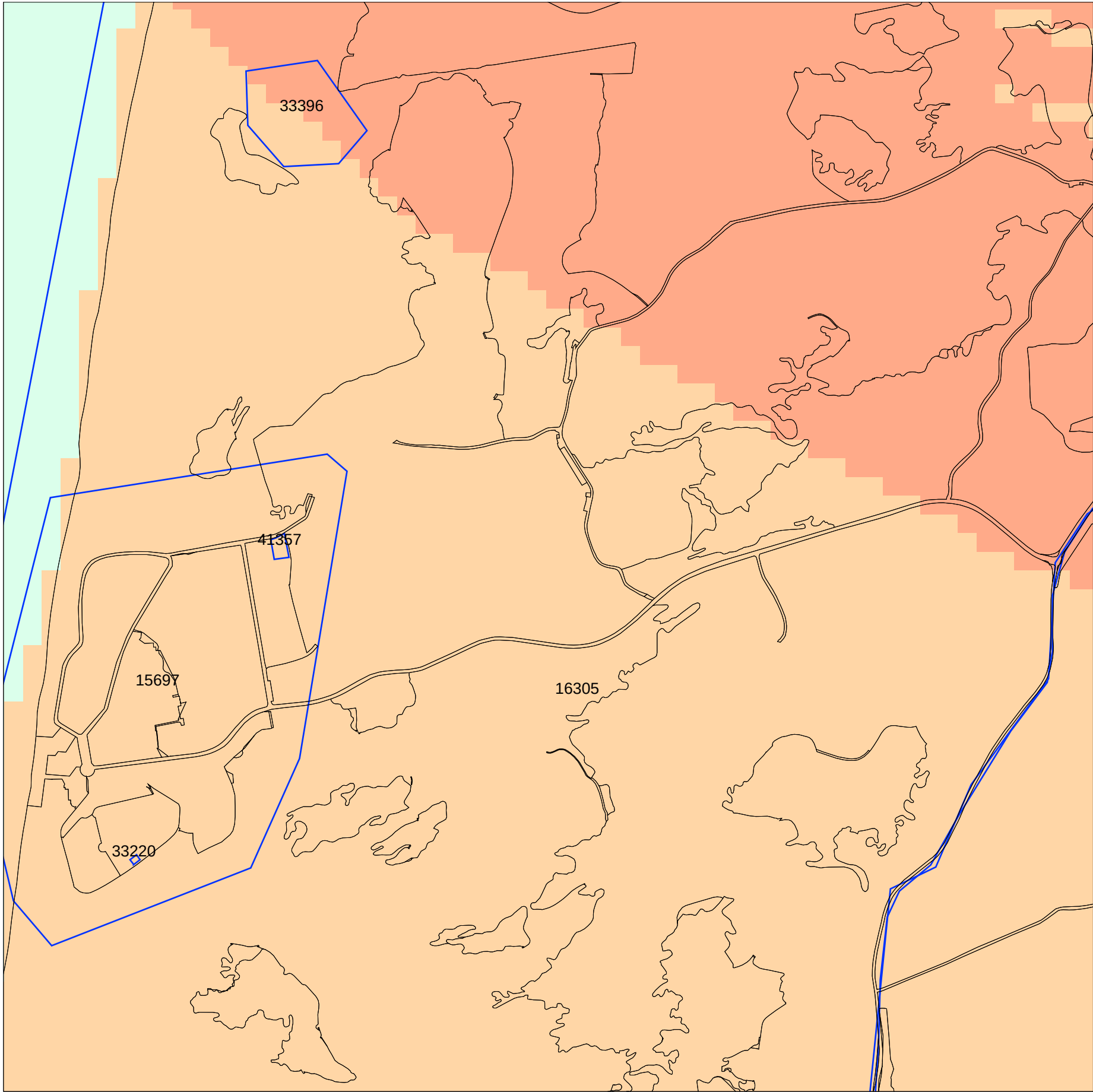

Ligging plangebied (plangrens: roze stippellijn)

Bijlage 2

Archeologische basiskaart

106462 / 521521

103547 / 518605

Legenda
MONUMENTEN

- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

- WAARNEMINGEN
- TOP50_CBS ((c)CBS)
- ONDERZOEKSMELDINGEN

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

0 500 m

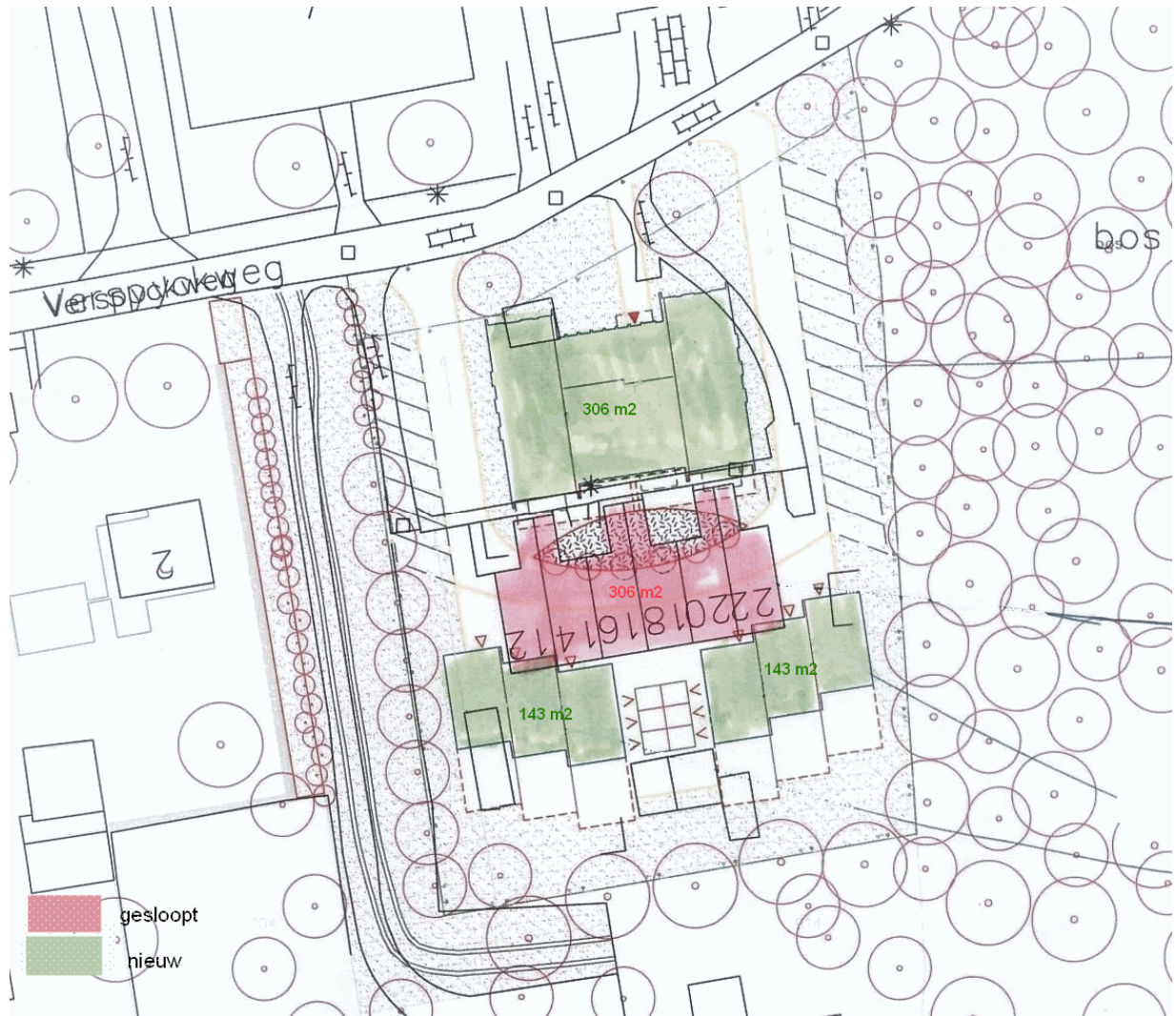

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Archis2

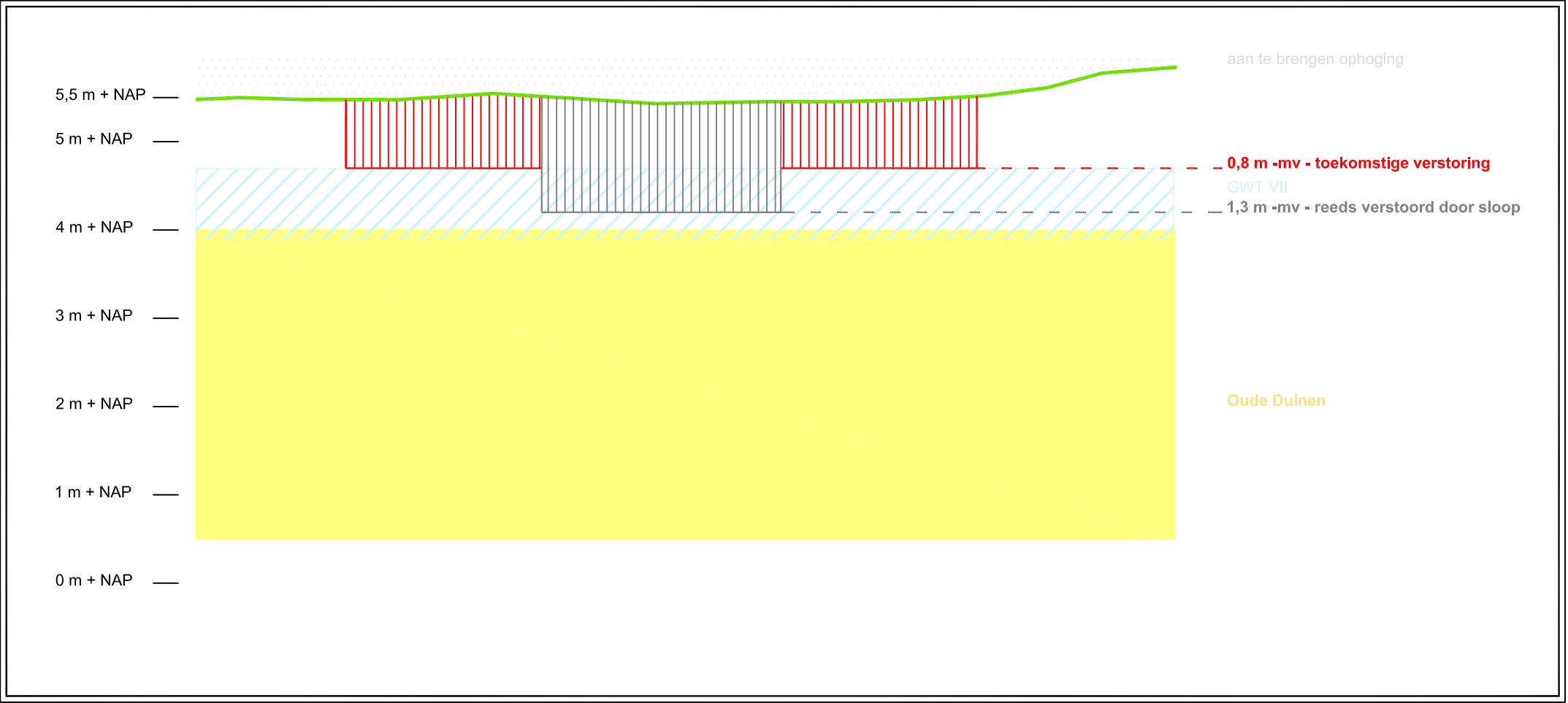
Bijlage 3

Oude, inmiddels gesloopte bebouwing en geplande
nieuwbouw

Bijlage 4

Schematisch bodemprofiel met huidige en toekomstige verstoring

www.grontmij.nl

Wij ontwerpen en realiseren **plannen** voor de **toekomst**, door mensen en partijen in regio's bij elkaar te brengen en met elkaar te **verbinden**, met **respect** voor onze leefomgeving, onze klanten en elkaar.